

emiatt erősen panaszkodnak, s folyton hangoztatják, milyen nagy kárt okoznak a kassaiak a kincstárnak. Prandorfer pozsonyi főharminczados például 1558. februárban azt jelenti, hogy négy hó alatt 1000 frt-nál nagyobb volt a pozsonyi harminczad-hivatal vesztesége a behozatalnál. Ugyanő azt is megírja, mivel hogy a *debreczeni kereskedők meg a nagyváradiak mind Kassára tódulnak*, s még nagyobb veszteség várható.¹⁾ Erre az alsó-ausztriai kamara 1558. febr. 28-án újra Ferdinándhoz fordult. Felterjesztésében eladja, hogy a Kassának adott harminczad-mentességet mások is fölhasználják, amiből a kincstárnak rengeteg kára van. Különösen a marhakereskedésre nézve hátrányos e kiváltság, mert a kincstárnak ezen fő jövedelmi forrását nagyon megapasztotta. Legjobb lenne tehát, ha ő felsége az egy évre adott kiváltságot visszavonná.²⁾

Az alsó-ausztriai kamarának ezen többször kifejtett kívánsága azonban nem teljesült. Ellenkezőleg, a király — úgy látszik — még meg is hosszabbította a kiváltságot. Legalább Prandorfer pozsonyi főharminczados 1558 márczius 26-án arról értesíti az udvari kamarát, hogy márczius tizenhetedikén megkapta a kassaiaknak szóló egy évig terjedő harminczad-mentességét! Nagy kár volt ezt kiadni — írja — mivel a kincstárnak kimondhatlan kárt okoz.

A kassaiak azonban nem voltak megelégedve az ideiglenes kiváltsággal. Ők arra törekedtek, hogy összes régi kiváltságaikat megerősítse a király. E célból minden követ megmozdítottak a maguk érdekében. Különösen azt szerették volna kivívni, hogy mint régente, úgy most se mehessenek a lengyelországi kereskedők Kassán alól, hanem még borokat is ott Kassán legyenek kénytelenek vásárolni. E nemű törekvésük még 1568-ban is erősen folyt, de minden kilátás nélkül.

TAKÁTS SÁNDOR.

Az osztrák határ-vásárok a 16. század első évtizedében. Ismeretes dolog, hogy Albert király uralkodásától kezdve majdnem állandóan határvilongás volt Ausztria és Magyarország között. A zavaros határkérdést még bonyolultabbá tette a Frigyes császár és Mátyás király között 1464-ben létrejött szerződés. Mátyás elfoglalván Ausztriát a határ kérdése egyideig ugyan leszorult a napirendről, de Ulászló alatt már újra kísértett. Világosan hirdeti ezt az 1492. 25 art., az 1507. 19 art. és az 1514. 54 art. II. Lajos király egyességre fogta a dolgot. Az 1525. év Mindszent napján maga írja, hogy az évek nagy károkat okozó czivakodás megszüntetése céljából az osztrák főherczeggel alkudozni kezdett. Lajos király a kitűzött időre el is küldte követét Sopronba, de mivel Ferdinánd megbizottainak nem volt meg a kellő felhatalmazásuk, újabb határidőt kellett az összejövetelre kitűznie. Ugy ezen 1525-iki, valamint az 1526. márczius

¹⁾ „dieweil aber alle die so nun der Kriegsleuff halben von Wardein, Debritz und andern dahin geen Kascha geflohen“ etc. Ugyanott.

²⁾ Ugyanott.

1-én történt összejövétel alkalmával magyar részről temérdek panasz érkezett a királyi megbízottakhoz, de osztrák részről egy sem. Az összejövetelek alkalmával a magyar marhakereskedés ügye is szóba került. Az osztrákok ugyanis annyi akadályt gördítettek a magyar marhakereskedők elé, hogy a nemrég még virágzó, s nagy jövedelmet hajtó marhakereskedés teljesen pangásnak indult. Az elmúlt években — mondják a biztosok — az osztrák határ-városokban évenként öt marhavásárt tartottak. Bruckban Orbán napján, Getzendorfban Vitus napján, Himbergben Lőrincz napján, Ebenfurtban Ulrich napján és Laxenburgban szentkereszt napján volt régi idők óta a marhavásár. Ezen vásárok mind-egyikére, emberemlékezet óta 8, 10, 16, 20 ezer marhát hajtottak fel. Most (1525) mivel az osztrákok megakadályozták, alig jött annyi száz marha a vásárra, mint ahány ezret hajtottak fel azelőtt! ¹⁾

Mondanunk sem kell, hogy osztrák szomszédaink belátták, hogy első sorban maguknak ártanak, ha a magyar marhakereskedés útjába akadályokat gördítenek. Nem csoda tehát, hogy a magyar részről kívánt intézkedéseket hamar megtették. Az osztrák határvásárok azonban a mohácsi veszedelem után mégis évről-évre hanyatlottak. A bécsi hetivásárok elvonták azoktól a forgalmat, s a forgalommal együtt a jövedelmet is. De azért még a 16. század végén sem volt ritkaság, hogy az említett öt város vásárjára 5—6000 magyar marhát hajtottak fel.

TAKÁTS SÁNDOR.

Tejfalui Niczkilaky Balázs hagyatéka. A XVI. század közepén a jobb módú nemesi középosztály berendezkedésére, vagyoni viszonyaira kapunk képet Niczkilaky Balázs uram hagyatékából. Nem volt sok birtok ura, mindössze csak kis jószágga volt, a vasmegyei Ondódon, Szombathelytől kissé nyugatra és innen jó messze, a pozsonymegyei Somorjától délre Tejfaluban. Noha az utóbbi helyen csak részbirtokos volt, itt szokott Niczkilaky lakni s róla nevezte magát Tejfalui Niczkilakynak. Egy leánytestvérje is volt, a kit Ilonának hívtak. Balázs Sárkány Zsófiát vette feleségül, testvérje Filep Pálné lett. Balázsnak még családja sem maradt, mikor 1542 januárjában, kevéssel 1-e után meghalt. Halála előtt úgy intézkedett, hogy javain kora özvegyiségben hagyott felesége, Zsófia asszony és az ő leánytestvérenek két fia, Máté és Gergely egyenlően osztozkodjanak.

A hagyaték fölosztása, ha nem is teljesen egyenlően, még 1542 folyamán megtörtént, miként erről a Guáry-családnak Pannonhalmán, elhelyezett levéltárában, melyet e sorok írója a XVI. század végéig időrendben állított föl, a következő, megcsönkült oklevél beszél:

¹⁾ Közös pénz. levélt. Hung. I. fasc. „ad quas singulas in hominum memoria venissent quotannis. VIII, X, XVI, XX. millia inmentorum. Hoc ideo anno fuisse er vestris (t. i. a németektől) prohibitum, ut vix tot centum venisse ad singulas nundinasa.“